25/02/2023

Ο Κατηχητήριος Λόγος του Οικουμενικού Πατριάρχη για την έναρξη της Μεγάλης Τεσσαρακοστής

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Στη χριστιανική αποστολή των ημερών μας αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος στον Κατηχητήριο Λόγο του με αφορμή την έναρξη της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής του 2023.

Ο Παναγιώτατος σημειώνει ότι *"τα πάντα εις την ζωήν της Εκκλησίας έχουν άσειστον θεολογικόν θεμέλιον και σωτηριολογικήν αναφοράν" και προσθέτει ότι: "Η ασκητική προσπάθεια επιδιώκει την υπέρβασιν του εγωκεντρισμού, χάριν της «ου ζητούσης τα εαυτής» αγάπης, άνευ της οποίας ο άνθρωπος παραμένει εγκλωβισμένος εις τον εαυτόν του, εις το «αδηφάγον εγώ» και τας ακορέστους επιθυμίας του"*.

"Λειτουργική ζωή, άσκησις και πνευματικότης, ποιμαντική μέριμνα και εγκόσμιος καλή μαρτυρία, είναι έκφρασις της αληθείας της πίστεώς μας, στοιχεία αλληλένδετα και αλληλοσυμπληρούμενα της χριστιανικής μας ταυτότητος, με κοινόν σημείον αναφοράς και κατεύθυνσιν την Βασιλείαν των Εσχάτων και την εν αυτή πλήρωσιν και πληρότητα της Θείας Οικονομίας", υπογραμμίζει.

Αναφερόμενος στην εποχή μας και στην χριστιανική αποστολή, ο Οικουμενικός Πατριάρχης τονίζει: *"Σήμερον, εις εποχήν αποϊεροποιήσεως της ζωής, όπου ο άνθρωπος «προσδίδει μεγάλη σημασία σε εντελώς ασήμαντα πράγματα», η χριστιανική μας αποστολή είναι η έμπρακτος ανάδειξις του υπαρξιακού βάθους του ορθοδόξου «τριπτύχου της πνευματικότητος», ως αδιασπάστου ενότητος λειτουργικής ζωής, ασκητικού ήθους και αλληλεγγύης, της πεμπτουσίας της αξιολογικής επαναστάσεως εις τον χώρον του ήθους και του πολιτισμού, την οποίαν συγκροτεί η πίστις εις Χριστόν και η θεοδώρητος ελευθερία των τέκνων του Θεού"*. Για το λόγο αυτό ο Παναγιώτατος θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό να ζούμε την Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή **ως "αποκάλυψιν και βίωσιν του αληθούς νοήματος της ελευθερίας".**

Ακολουθεί ολόκληρος ο Κατηχητήριος Λόγος για την Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή:

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς καί τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Εὐδοκίᾳ καί χάριτι τοῦ πανοικτίρμονος καί πανδώρου Θεοῦ, διάγοντες ἤδη τήν εὐλογημένην περίοδον τοῦ Κατανυκτικοῦ Τριῳδίου, εἰσερχόμεθα αὔριον εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, εἰς τό στάδιον τῆς παθοκτόνου νηστείας καί τῆς «πανσέπτου ἐγκρατείας», κατά τό ὁποῖον ἀποκαλύπτεται τό βάθος τοῦ πλούτου τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Παραδόσεως καί ἡ ἀνύστακτος μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας διά τήν πνευματικήν προκοπήν τῶν τέκνων της. Ὡς ὑπενθυμίζει ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Κρήτης (Ἰούνιος, 2016), «ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπαρεγκλίτως στοιχοῦσα εἰς τε τά ἀποστολικά θεσπίσματα καί τούς συνοδικούς κανόνας καί εἰς τήν καθ᾽ ὅλου πατερικήν παράδοσιν, διεκήρυξε πάντοτε τήν ὑψίστην ἀξίαν τῆς νηστείας διά τόν πνευματικόν βίον τοῦ ἀνθρώπου καί τήν σωτηρίαν αὐτοῦ» (Ἡ σπουδαιότης τῆς νηστείας καί ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον, § 1).

Τά πάντα εἰς τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἄσειστον θεολογικόν θεμέλιον καί σωτηριολογικήν ἀναφοράν. Οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί ἀσκοῦν τό «κοινόν ἄθλημα» τῆς ἀσκήσεως καί τῆς νηστείας «ἐν παντί εὐχαριστοῦντες» (Θεσσ. Α’ ε’, 18). Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τά τέκνα της νά διατρέξουν τόν δόλιχον τῶν ἀσκητικῶν γυμνασμάτων ὡς πορείαν πρός τό Ἅγιον Πάσχα. Ἀποτελεῖ κεντρικήν ἐμπειρίαν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ὅτι ὁ γνήσιος ἀσκητισμός δέν εἶναι ποτέ σκυθρωπός, ἀφοῦ διαποτίζεται ἀπό τήν προσδοκίαν τῆς ἀναστασίμου εὐφροσύνης. Ἡ ὑμνολογία μας ἀναφέρεται εἰς τό «ἔαρ τῆς νηστείας».

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, μακράν τῶν παγίδων τοῦ νεοπλατωνίζοντος δυϊσμοῦ καί τῆς ἀλλοτριωτικῆς «σωματοκτονίας», ὁ γνήσιος ἀσκητισμός εἶναι ἀδιανόητον νά ἀποβλέπῃ εἰς τήν ἐξουθένωσιν τοῦ «κακοῦ σώματος» χάριν τοῦ πνεύματος καί τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν βασανιστικῶν δεσμῶν του. Ὅπως τονίζεται, «ἡ ἄσκηση, στήν αὐθεντική ἐκφρασή της, δέν στρέφεται κατά τοῦ σώματος, ἀλλά κατά τῶν παθῶν, ἡ ρίζα τῶν ὁποίων εἶναι «πνευματική», ἀφοῦ «πρωτοπαθής» εἶναι ὁ νοῦς. Μᾶλλον τό σῶμα δέν εἶναι ὁ μέγας ἀντίπαλος τοῦ ἀσκητῆ».

Ἡ ἀσκητική προσπάθεια ἐπιδιώκει τήν ὑπέρβασιν τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ, χάριν τῆς «οὐ ζητούσης τά ἑαυτῆς» ἀγάπης, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος παραμένει ἐγκλωβισμένος εἰς τόν ἑαυτόν του, εἰς τό «ἀδηφάγον ἐγώ» καί τάς ἀκορέστους ἐπιθυμίας του. Ὁ ἐγωκεντρικός ἄνθρωπος συρρικνώνεται, χάνει τήν δημιουργικότητά του, κατά τό ἔξοχον, «ὅ,τι δίνουμε πολλαπλασιάζεται, ὅ,τι κρατᾶμε γιά τόν ἑαυτό μας εἶναι χαμένο». Διά τόν λόγον αὐτόν, ἡ σοφία τῶν Πατέρων καί ἡ πεῖρα τῆς Ἐκκλησίας συνδέουν τήν περίοδον τῆς νηστείας μέ τήν «δαψίλειαν τῆς ἐλεημοσύνης», μέ ἔργα εὐποιΐας καί φιλανθρωπίας, τά ὁποῖα εἶναι ἔνδειξις ὑπερβάσεως τῆς φιλαυτίας καί ὑπαρξιακῆς πληρότητος.

Ἡ ὁλιστικότης εἶναι ἐν παντί καιρῷ τό χαρακτηριστικόν τῆς ζωῆς ἐν Ἐκκλησίᾳ. Λειτουργική ζωή, ἄσκησις καί πνευματικότης, ποιμαντική μέριμνα καί ἐγκόσμιος καλή μαρτυρία, εἶναι ἔκφρασις τῆς ἀληθείας τῆς πίστεώς μας, στοιχεῖα

ἀλληλένδετα καί ἀλληλοσυμπληρούμενα τῆς χριστιανικῆς μας ταυτότητος, μέ κοινόν σημεῖον ἀναφορᾶς καί κατεύθυνσιν τήν Βασιλείαν τῶν Ἐσχάτων καί τήν ἐν αὐτῇ πλήρωσιν καί πληρότητα τῆς Θείας Οἰκονομίας. Ἐνῷ ἡ ἐκκλησιαστική ζωή εἰς ὅλας τάς ἐκφάνσεις της ἀντανακλᾷ καί εἰκονίζει τήν ἐρχομένην Βασιλείαν τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι τό μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἐκεῖνο τό ὁποῖον, ὅπως ὑπογραμμίζει μετ᾽ ἐμφάσεως ὁ προσφάτως ἐκδημήσας πρός Κύριον μακαριστός Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης «ἐκφράζει τήν Ἐκκλησία στήν πληρότητά της» (Βασιλείας Θεοῦ ἐκτύπωμα, Μέγαρα 2013, σ. 59). Ἡ «καθαρά κοινωνία», ἡ ἐκκλησιοποίησις τῆς ὑπάρξεώς μας, ὡς μετοχή εἰς τήν Θείαν Εὐχαριστίαν, εἶναι τό «τέλος» τῆς νηστείας, ὁ «στέφανος» καί τό «βραβεῖον» τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων (βλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τόν Ἡσαΐαν Ὁμιλίαι, στ’: Εἰς τά Σεραφείμ, PG 56, 139).

Σήμερον, εἰς ἐποχήν ἀποϊεροποιήσεως τῆς ζωῆς, ὅπου ὁ ἄνθρωπος «προσδίδει μεγάλη σημασία σέ ἐντελῶς ἀσήμαντα πράγματα», ἡ χριστιανική μας ἀποστολή εἶναι ἡ ἔμπρακτος ἀνάδειξις τοῦ ὑπαρξιακοῦ βάθους τοῦ ὀρθοδόξου «τριπτύχου τῆς πνευματικότητος», ὡς ἀδιασπάστου ἑνότητος λειτουργικῆς ζωῆς, ἀσκητικοῦ ἤθους καί ἀλληλεγγύης, τῆς πεμπτουσίας τῆς ἀξιολογικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τόν χῶρον τοῦ ἤθους καί τοῦ πολιτισμοῦ, τήν ὁποίαν συγκροτεῖ ἡ πίστις εἰς Χριστόν καί ἡ θεοδώρητος ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Θεωροῦμεν ἰδιατέρως σημαντικόν, νά ζῶμεν τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Τεσσαρακοστήν ὡς ἀποκάλυψιν καί βίωσιν τοῦ ἀληθοῦς νοήματος τῆς ἐλευθερίας «ᾗ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. ε’, 1).

Μέ αὐτάς τάς σκέψεις καί μέ αἰσθήματα ἀγάπης καί τιμῆς, εὐχόμεθα εἰς ὑμᾶς τούς Τιμιωτάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφούς καί εἰς τά ἀνά τήν οἰκουμένην πνευματικά τέκνα τῆς Μητρός Ἐκκλησίας εὔδρομον τό στάδιον τῆς νηστείας, ἐπικαλούμενοι ἐπί πάντας ὑμᾶς τήν χάριν καί τό ἔλεος τοῦ ἀεί εὐφραινομένου ἐπί τοῖς ἀσκητικοῖς ἄθλοις τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, Οὗ τό κράτος τῆς Βασιλείας εἴη εὐλογημένον καί δεδοξασμένον, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή ,βκγ΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος

διάπυρος πρός Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

(Φωτογραφία αρχείου: Νίκος Παπαχρήστου)